

PLASTİK SANATLARDA KURAM VE UYGULAMA

Editör

Prof. İsmet YÜKSEL

PLASTİK SANATLARDA KURAM VE UYGULAMA

Editör

Prof. İsmet YÜKSEL

Yazarlar

Ayşe EKİCİ – Banu DAVUN – Birnaz ER CENGİZ – Hazal TOKER – Pınar YAZKAÇ

E-ISBN: 978-625-382-386-3

DOI: 10.54637/vizetek.9786253823863

Copyright © Vizetek

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Vizetek Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Limited Şirketine aittir. Vizetek Yayıncılık'ın izni alınmadan kitabın tümü ya da bölüm"leri, kapak tasarımı, elektronik, mekanik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz.

Bu kitap, elektronik (e-kitap) formatlarında yayımlanmaktadır.

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazar(lar)ına aittir.

Yayın Tasarımcısı / Koordinatörü: Büşra ÇOLAKOĞLU

Kapak Tasarımı ve Mizanpaj: Ahmet TUNÇDEMİR

Baskı: Ankara | Ağustos, 2026

Materyal Türü: Elektronik Kitap (Çevrim içi / Web tabanlı)

Elektronik Yayın Formatı: PDF

Elektronik Yayın Tipi: Adobe Ebook Reader

Seyranbağları Mah. İncesu Cad. 10/2 Çankaya/ANKARA

Tel.: (0312) 482 00 11

Web: www.vizetek.com.tr

E-mail: vizeteki yayincilik@gmail.com

Yayıncı Sertifika No: 41575

ÖN SÖZ

Sanat nesnesi, tarih boyunca durağan bir form olmanın ötesinde, insanlığın düşünsel, teknolojik ve toplumsal dönüşümlerinin en sadık aynası olmuştur. Ancak içinde bulunduğumuz çağ, bu aynayı yalnızca bir yansıtıcı olmaktan çıkarıp, sürekli biçim değiştiren, akışkan ve çok katmanlı bir gerçeklik simülatorüne dönüştürmüştür. Bugün plastik sanatlar; malzemenin fiziksel sınırlarından dijital kodların sonsuz olasılıklarına, geleneksel zanaatın kadim hafızasından ekolojik krizlerin ve mekânsal dönüşümlerin getirdiği yeni sorumluluklara kadar devasa bir kırılma noktasındadır.

Plastik Sanatlarda Kuram ve Uygulama, tam da bu kırılma noktasında durarak, plastisite kavramını statik bir "biçimlendirme" eyleminin ötesine taşımayı amaçlayan kolektif bir çabanın ürünüdür. Çağdaş dünyada sanat nesnesi artık sabit bir mekâna ya da tekil bir malzemeye hapsedilemez. Dijital fabrikasyon yöntemleri, yapay zekâ, biyomateryaller ve yeni medya araçları, sanatçının malzeme ile kurduğu fiziksel bağı yeniden tanımlarken; küratöryel pratikler ve kamusal alan etkileşimleri de bu üretimin toplumsal ve mekânsal yankılarını çoğaltmaktadır.

Bu kitap; geleneksel zanaat mirasımızın sunduğu o köklü estetik hafızayı göz ardı etmeden, dijital dönüşümün ve güncel kuramsal yaklaşımların getirdiği yeni dili anlamayı ve kurumsallaştırmayı hedeflemektedir. Alanında uzman akademisyenlerin ve pratikten gelen sanatçıların özgün perspektiflerini bir araya getiren bu çok sesli çalışma, plastik sanatların disiplinlerarası ve geçişken doğasını görünür kılmaktadır. Eser, yalnızca mevcut literatürdeki bir boşluğu doldurmayı değil; aynı zamanda malzemeyi, teknolojiyi ve mekanı sorunsallaştırarak geleceğin sanat pratiklerine eleştirel, analitik ve dinamik bir zemin sunmayı amaçlamaktadır.

Kitabın ortaya çıkış sürecinde, değerli çalışmalarını titizlikle kaleme alarak bu zengin seçkiyi oluşturan yazarlarımıza, plastik sanatların geleceğine dair kurduğumuz bu ortak hayale inanan ve katkı sunan tüm meslektaşlarıma en içten teşekkürlerimi sunarım. Bu eserin, sanat teorisyenlerine, araştırmacılara, uygulamacı sanatçılara ve sanatın bugünü ile yarını üzerine düşünen tüm okurlara yeni pencereler açmasını, zihinlerde yeni formlar ve sorular doğurmasını dilerim.

İÇİNDEKİLER

1. BÖLÜM

Sanat ve Tasarım: Estetik Değer ile İşlevsellik Arasındaki Disiplinler Arası Geçişler
ve Endüstriyel Üretim Süreçlerinin Sanatsal Formla Etkileşimi 1

Hazal TOKER

2. BÖLÜM

Kültürel Sürdürülebilirlik Perspektifinde El Sanatlarının Kent Kimliği ve Rekabet
Gücü Üzerine Etkileri: Balıkesir İli Örneği..... 13

Birnaz ER CENGİZ

3. BÖLÜM

21.Yüzyılda Küratöryel Yaklaşımlar:
Güncel Sanatta Eserin Sergilenme ve Sunum Stratejileri 32

Pınar YAZKAÇ

4. BÖLÜM

Arazi Sanatı’nda Doğa ile Kurulan İlişkinin Dönüşümü ve Ekolojik Yaklaşımlar 58

Ayşe EKİCİ

5. BÖLÜM

Türk Resim Sanatında Biyografik Anlatıyla Zenginleşen Retrospektif Sergiler:
Üsküdarlı Hoca Ali Rıza, Feyhaman Duran ve Ahmet Yakupoğlu Örneği 70

Pınar YAZKAÇ

6. BÖLÜM

Sanatta Teknoloji ve Dijitalleşme Yararıcılığın Yeniden Tanımlanması 104

Banu DAVUN

7. BÖLÜM

Sanat Eleştirisi ve Kuram, Plastik Yapıtın Çözümlemesinde Estetik Teoriler:
Felsefi Bakış Açılımları ve Metodolojik Eleştiri Yöntemleri..... 121

Banu DAVUN

1. BÖLÜM

SANAT VE TASARIM: ESTETİK DEĞER İLE İŞLEVSELLİK ARASINDAKİ DİSİPLİNLER ARASI GEÇİŞLER VE ENDÜSTRİYEL ÜRETİM SÜREÇLERİNİN SANATSAL FORMLA ETKİLEŞİMİ

Hazal TOKER¹

1.Giriş

Plastik sanatlar ve tasarım, şekil, güzel görünüş ve gözle görülen anlatım yönünden benzer düşünce temelleri olan alanlardır. Her ikisi de insanın çevresini anlamak ve ona şekil verme isteğinin ortaya çıkardığı işlerdir. Herbert Read (1934), sanat ve endüstri arasında yeni bir bağ kurulması gerektiğini söyler ve gündelik hayatta kullandığımız şeylere güzel değerler katmada tasarımın çok önemli olduğunu vurgular. Forty (1986), tasarımın işlevsel özelliklerinin ötesinde kültürel bir anlam taşıdığını vurgulamaktadır. Tasarım ürünleri, üretildikleri dönemin toplumsal yapısını, kültürel değerlerini ve geleneksel yaşam anlayışını yansıtan unsurlar olarak değerlendirilmektedir. Bu düşünceler gösteriyor ki, plastik sanatlarda oluşan görsel ve güzel görünüşe dair bilgiler, modern tasarım eşyalarına aktarılırken tasarım bir araç olur. Tasarım, sanatın birikimini ve güzel yanını bugünkü eşyalara taşır ve insanlar için yeni bir anlam kurar. Böylece tasarım hem insan için işe yarayan hem de güzel ve anlamlı yeni şeyler yaratır.

Endüstri Devrimi sonrasında seri üretim sistemlerinin yaygınlaşması, tasarımın üretim süreçleriyle daha doğrudan ilişki kurmasına neden olmuştur. Bu süreçte estetik değer ile işlevsellik arasındaki ilişki tasarım disiplininin temel tartışma alanlarından biri hâline gelmiştir. Özellikle modernist akımın “form follows function” anlayışı, ürün biçiminin öncelikle işlev tarafından belirlenmesi gerektiğini savunurken, post modern yaklaşımlar ise sembolik anlam, kullanıcı deneyimi ve estetik çeşitliliği ön plana çıkarmıştır. Tasarım alanındaki çalışmalar, ürünlerin işlevsel özelliklerinin yanı sıra kullanıcı deneyiminin de tasarım kararları üzerinde etkili olduğunu ortaya koymaktadır. (Norman, 2004; Papanek, 1971).

¹ Kırıkkale Üniversitesi, ORCID: 4543-6503-1998-1806.